

INTRODUCCIÓ

Tema 1. Estructura cel·lular del sistema nerviós

- * Neurones:
  - ** Característiques morfològiques i funcionals. Sinapsis.
  - ** Proteïnes de la membrana neuronal: transportadors, canals, receptors, proteïnes G.
  - ** Elements subcel·lulars: microfilaments, neurofilaments, microtúbuls, vesícules sinàptiques
- * Cèl·lules glials:
  - ** Tipus i funcions
  - ** Mielina

Tema 2. Nocions generals sobre l'anatomia del sistema nerviós

- * Parts del sistema nerviós
- * Sistema nerviós central en els vertebrats
  - ** Sistema nerviós central (SNC): Medul·la espinal i cervell.
  - ** Sistema nerviós perifèric (SNP): Somàtic i autònom.
- * Sistema nerviós en els invertebrats
- * Introducció al desenvolupament del sistema nerviós.

Tema 3. Homeòstasi del sistema nerviós

- * Barrera hematoencefàlica:
  - ** Funció
  - ** Estructura dels capil·lars cerebrals
  - ** Mecanismes d'intercanvi de molècules
- * Líquid encefaloraquídi:
  - ** Localització
  - ** Funció
  - ** Composició

BASES ELÈCTRIQUES I BIOQUÍMIQUES DE L'EXCITABILITAT NEURONAL

Tema 4. Senyals elèctriques en les cèl·lules del sistema nerviós

Tema 5. El potencial de membrana en l'equilibri

- * Potencial de repòs
- * Equilibris iònics responsables del potencial de repòs: equació de Nernst i equació de Goldman
- * Canvis en la permeabilitat iònica: despolarització i hiperpolarització

Tema 6. Canals iònics de membrana

- * Registre de canals iònics: pinçament de membrana (*patch clamp*)

- * Cinètica del flux iònic. Activació i inactivació
- * Criteris per la caracterització dels canals iònics
  - ** Conductivitat
  - ** Selectivitat iònica
  - ** Mecanismes d'obertura-tancament
  - ** Inactivació
  - ** Farmacologia
- * Característiques funcionals i estructurals dels canals de Na⁺, K⁺, i Ca²⁺ sensibles al voltatge
- * Canals dependents de lligand

Tema 7. El potencial d'acció

- * Característiques del potencial d'acció
- * Mecanismes iònics del potencial d'acció
  - ** Tècnica de fixació de voltatge (*voltage clamp*)
  - ** Tràfec de Na⁺ i K⁺ durant el potencial d'acció
  - ** Inactivació de la corrent de Na⁺
  - ** Manteniment del gradient iònic: la bomba de Na⁺ i K⁺
  - ** Propagació del potencial d'acció: axons mielinitzats respecte a axons amielínics

Tema 8. Els potencials locals i la seva integració

- * Potencials excitatoris postsinàptics.
- * Potencials inhibitoris postsinàptics.
- * Integració neuronal

VISIÓ GLOBAL DE LA NEUROTRANSMISSIÓ

Tema 9. Conceptes generals

- * Neurotransmissió elèctrica i neurotransmissió química
- * La terminal nerviosa
- * Naturalesa química dels neurotransmissors
- * Neurotransmissió lenta i ràpida
- * Identificació i caracterització de neurotransmissors
- * Co-localització i co-transmissió

Tema 10. Neurotransmissors de baix pes molecular

- * Metabolisme
- * Emmagatzematge

Tema 11. Neurotransmissors peptidèrgics.

- * Aspectes generals del metabolisme
- * Emmagatzematge i processat

Tema 12. Alliberament de neurotransmissors de baix pes molecular

- * Alliberament quàntic: potencials miniatura

- * L'exocitosi i les seves funcions
- * Proves de l'alliberament de neurotransmissors per exocitosi
- * Paper del Ca^{2+} en el procés d'alliberament:
  - ** L'alliberament depen de la concentració de Ca^{2+} en la terminal nerviosa
  - ** L'entrada de Ca^{2+} a les terminals nervioses acobla el potencial d'acció a l'alliberament
  - ** Localització dels canals de Ca^{2+} a les zones actives
  - ** Eliminació del Ca^{2+} que entra a les terminals
- * Proves de la formació de porus en iniciar-se l'exocitosi
- * Transport i anclatge de vesícules: proteïnes implicades

Tema 13. Cicle de les vesícules sinàptiques i dels grànuls

- * Teories existents
- * Proves experimentals que recolzen aquestes teories
- * Transport axonal

Tema 14. Finalització de la senyal química. Eliminació dels neurotransmissors

- * Recaptació dels neurotransmissors: transportadors de neurotransmissors de la membrana plasmàtica
- * Degradació enzimàtica dels neurotransmissors
- * Difusió

PRINCIPALS SISTEMES DE NEUROTRANSMISSORS

Tema 15. Classificació dels neurotransmissors

- * D'alt pes molecular: neuropèptids
  - ** Pèptids opioïds
  - ** Pèptids no-opioïds
- * De baix pes molecular
  - ** Amines
  - ** Aminoàcids

Tema 16. Neuropèptids

- * Pèptids opioïds
  - ** Estructura molecular
  - ** Localització
  - ** Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció.
- * Pèptids no-opioïds
  - ** Estructura molecular
  - ** Localització
  - ** Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció.

Tema 17. Acetilcolina

- * Estructura molecular
- * Localització
- * Metabolisme

- * Característiques del sistema d'inactivació
- * Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció, farmacologia.

Tema 18. Catecolamines

- * Estructura molecular
- * Localització
- * Metabolisme
- * Característiques del sistema d'inactivació
- * Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció, farmacologia.

Tema 19. Serotonina

- * Estructura molecular
- * Localització
- * Metabolisme
- * Característiques del sistema d'inactivació
- * Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció, farmacologia.

Tema 20. Histamina

- * Estructura molecular
- * Localització
- * Metabolisme
- * Característiques del sistema d'inactivació
- * Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció, farmacologia.

Tema 22. GABA

- * Estructura molecular
- * Localització
- * Metabolisme
- * Característiques del sistema d'inactivació
- * Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció, farmacologia.

Tema 22. Glutamat

- * Estructura molecular
- * Localització
- * Metabolisme
- * Característiques del sistema d'inactivació
- * Receptors: tipus, estructura molecular, sistema de transducció, farmacologia.

ASPECTES NEUROQUÍMICS DE MALALTIES DEL SISTEMA NERVIÓS

Tema 23. Malalties psiquiàtriques

- * Esquizofrenia
  - ** simptomatologia
  - ** fàrmacs psicotomimètics

- ** fàrmacs antipsicòtics: tipus i efectes
- * Depressió
  - ** troballes bioquímiques
  - ** fàrmacs antidepressius: efectes primaris i adaptatius
- * Ansietat
  - ** definicions i simptomatologia
  - ** efectes de fàrmacs ansiolítics
- * Adicció
  - ** definicions
  - ** tipus i efectes de substàncies adictives

Tema 24. Malalties neurològiques

- * Alzheimer
  - ** caracterització: símptomes, histologia i bioquímica
  - ** associacions genètiques
  - ** farmacologia paliativa
  - ** similituds amb encefalopaties espongiformes transmissibles
- * Parkinson
  - ** simptomatologia i alteracions bioquímiques
  - ** circuits neuronals implicats
  - ** models d'estudi i hipòtesis
  - ** farmacologia paliativa
- * Malalties de la mielina
  - ** característiques bioquímiques de la desmielinització
- * Isquemia cerebral
  - ** conseqüències metabòliques de la hipòxia

BIBLIOGRAFIA

Vias y centros nerviosos. Introducción a la neurología. (1981). A. Delmas. Ed. Toray- Masson. (7ª edició)

Fundamentos de Neuroquímica. (1988). H.F. Bradford. Ed. Labor S.A. (Traducció de l'edició anglesa del 1986).

Principles of Neural Science. (2000). E.R. Kandel, J.H. Schwartz & T.M. Jessell. Elsevier. (4ª edició).

An Introduction to Molecular Neurobiology. (1992). Z.W. Hall. Sinauer Ass. Inc.

Synaptic Transmission: Cellular and Molecular Basis. (1993). H. Zimmermann. Georg Thieme/Oxford University Press.

Proteins, transmitters and synapses. (1994). D.G. Nicholls. Blackwell Scientific Publications.

The Neuron: Cell and Molecular Biology (1997). I.B. Levitan & L.K. Kaczmarek. Oxford University Press. (2ª edició)

Neurociencia y conducta. (1997). E.R. Kandel, J.H. Schwartz & T.M. Jessell. Elsevier. Prentice Hall (Madrid). (Traducció de l'edició anglesa del 1995).

Foundations of Neurobiology. (1998). F. Delcomyn. Freeman & Company (NY). NOTA: inclou CD amb figures del llibre i d'altres imatges i videos).

Basic Neurochemistry. (1999). G. Siegel, B. Agranoff, R.W. Albers & P. Molinoff. Lipincott-Raven (6ª edició).

* Programes PC: OPEN ASSOCIATIVE LEARNING (OPAL, Open Univ.Press). NOTA: Biblioteca de Medicina (Autoaprenentatge)

Professors:

José Aguilera.

Dept. Bioq. i Biol. Mol. Unitat Bioquímica de Medicina. Ext. 1673

Isaac Blanco

Dept. Bioq. i Biol. Mol. Unitat Bioquímica de Medicina. Ext. 1625

Enrique Claro

Dept. Bioq. i Biol. Mol. Unitat Bioquímica de Medicina. Ext. 1574

Jordi Ortiz

Dept. Bioq. i Biol. Mol. Unitat Bioquímica de Medicina. Ext. 1625

José Rodríguez-Álvarez (*Coordinador, curs 2001-2002*)

Dept. Bioq. i Biol. Mol. Unitat Bioquímica de Medicina. Ext. 1525

ORGANITZACIÓ DE LA DOCÈNCIA

El Temari que consta en el programa es desenvoluparà en classes *teòriques*, que s'impartiran de manera continuada en l'horari i aula reservats (dimarts 10:00h a 12:00h i dijous de 12:00h a 13:00h).

Un cop finalitzada la teoria, es realitzaran *Seminaris (ò Pràctiques d'aula)* en el mateix horari i aula. Consistiràn en l'interpretació i discussió conjunta d'articles científics relacionats amb la matèria, que s'hauràn entregat previament. Cada article serà introduït per un alumne (durant 10-15 min) i a continuació, amb la resta dels alumnes, es farà una discussió crítica.

Les *Pràctiques de laboratori* (que són obligatòries i necessàries per examinar-se), es realitzaran als laboratoris de la Unitat de Bioquímica de Medicina (Edifici M, Torre M2). Tindran una durada de 2-3 dies. Horari: 15:00h - 19:00h. Dates aproximades: a partir del novembre de 2001.

Cada alumne podrà escollir la pràctica a realitzar d'un llistat que es donarà a conèixer amb antelació, i que estaran relacionades amb les línies de recerca dels professors de l'assignatura.

- *Mecanismes d'acció, a nivell molecular, de les neurotoxines clostridials en el SNC.* José Aguilera.
- *Mecanismes de transducció associats al receptor histaminèrgic H₃ i la seva relació amb l'activitat histidin decarboxilasa.* Isaac Blanco i Jordi Ortiz.
- *Mecanismes moleculars implicats en la mort neuronal associada a processos neurodegeneratius.* Enrique Claro, José Rodríguez-Álvarez.

AVALUACIÓ

La qualificació final resultarà de:

- 75% corresponent a un examen escrit de 9 preguntes de *Teoria* i 1 pregunta de *Seminaris*.
- 25% corresponent a l'avaluació de les *Seminaris*. En aquesta part de la nota, es tindrà en compte: a) la presentació oral, i b) la participació en les discussions generals.